

ખાસ ધ્યાન રાખો કે AI ચેટબોટ આરોગ્ય સેવાઓ માટે નથી, યુવતીએ જીવ ગુમાવ્યો

માનવ સંસ્કૃતિની ઇતિહાસમાં ટેકનોલોજીએ ક્યારેય આટલી ઝડપ અને આટલા ઊંડાણપૂર્વક સામાન્ય માનવીના રોજિંદા જીવનમાં પ્રવેશ કર્યો નથી જેટલો આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ દ્વારા થયો છે. પરંતુ જ્યારે આ ‘ડિજિટલ સર્વજ્ઞતા’

માનવ જીવન અને મૃત્યુ વચ્ચેના અતિ સંવેદનશીલ ક્ષેત્ર એટલે કે આરોગ્ય અને તબીબી સારવારમાં પગપેસારો કરે છે, ત્યારે પરિણામો અત્યંત ભયાનક સાબિત થઈ શકે

છે. તાજેતરમાં મિસ્ગી (એપિલેપ્સી) જેવી ગંભીર બીમારીથી પીડિત એક યુવતીએ તબીબી પારામર્શ લીધા વગર માત્ર ChatGPT ની સલાહ પર પોતાની દવાઓના પ્રિસ્ક્રિપ્શનમાં ફેરફાર કર્યો અને તેનું દર્દનાક મોત નીપજ્યું.

આ કડ્ડાંતિકા માત્ર એક વ્યક્તિગત નુકસાન નથી, પરંતુ સમસ્ત માનવજાત માટે એક લાલબત્તી સમાન ચેતવણી છે. તબીબી પ્રેક્ટિસ એ માત્ર પુસ્તકો

કે ઇન્ટરનેટ પરના લેખો વાંચીને દવા આપવાનું કામ નથી. તે એક અત્યંત જટિલ વિજ્ઞાન અને કળાનો સમન્વય છે, જેને ‘ક્લિનિકલ જંજમેન્ટ’ કહેવામાં આવે છે. જ્યારે કોઈ દર્દી ડૉક્ટર પાસે જાય છે, ત્યારે ડૉક્ટર માત્ર તેના મુખેથી બોલાતા લક્ષણો નથી સાંભળતા. તેઓ દર્દીની ઉંમર, વયન, પાછલી બીમારીઓ, કિડની અને લિવરનું કાર્યક્ષમતા સ્તર, રક્તના સ્પિોટર્સ, અને સૌથી મહત્વનું દર્દીનો બાહ્ય દેખાવ, નાડીના ઘળકારા તથા આંખોની સ્થિતિ જેવા અનેક સૂક્ષ્મ પરિબળોનું પ્રત્યક્ષ મૂલ્યાંકન કરે છે.

પ્રિસ્ક્રિપ્શન દવાઓ, ખાસ કરીને ન્યુરોલોજી (ચેતાતંત્ર), કાર્ડિયોલોજી (હૃદયરોગ), અને એન્ડોક્રિનોલોજી (હોર્મોન્સ) સંબંધિત દવાઓમાં ડોઝિંગનું ગણિત અત્યંત નાજુક હોય છે. AI મોડેલ આ તમામ જૈવિક પરિબળોને વાસ્તવિક સમયમાં માપી શકવું નથી.

આ દુર્ઘટના બાદ કોર્ટમાં કેસ દાખલ થવાથી હવે ટેકનોલોજી અને કાયદા વચ્ચેનો સંઘર્ષ સપાટી પર આવ્યો છે. સૌથી મોટો પ્રશ્ન એ છે કે, જ્યારે AI દ્વારા આપવામાં આવેલી ખોટી સલાહથી કોઈનું મૃત્યુ થાય,

ત્યારે તેની ફોજદારી અને નાગરિક જવાબદારી કોની? ન્યાયતંત્ર સામે હવે એ નક્કી કરવાનો પડકાર છે કે શું ટેક કંપનીઓએ આવા ખોખી સ્થિતિનું ખોટું વર્ણન કરે, તો AI તે અદ્યુરા ડેટાના આધારે તાદ્દન ખોટી અથવા જીવલેણ સલાહ ઉત્પન્ન કરી શકે છે. પ્રિસ્ક્રિપ્શન દવાઓ, ખાસ કરીને ન્યુરોલોજી (ચેતાતંત્ર), કાર્ડિયોલોજી (હૃદયરોગ), અને એન્ડોક્રિનોલોજી (હોર્મોન્સ) સંબંધિત દવાઓમાં ડોઝિંગનું ગણિત અત્યંત નાજુક હોય છે. AI મોડેલ આ તમામ જૈવિક પરિબળોને વાસ્તવિક સમયમાં માપી શકવું નથી.

આ દુર્ઘટના બાદ કોર્ટમાં કેસ દાખલ થવાથી હવે ટેકનોલોજી અને કાયદા વચ્ચેનો સંઘર્ષ સપાટી પર આવ્યો છે. સૌથી મોટો પ્રશ્ન એ છે કે,

જ્યારે AI દ્વારા આપવામાં આવેલી ખોટી સલાહથી કોઈનું મૃત્યુ થાય,

ત્યારે તેની ફોજદારી અને નાગરિક જવાબદારી કોની? ન્યાયતંત્ર સામે હવે એ નક્કી કરવાનો પડકાર છે કે શું ટેક કંપનીઓએ આવા ખોખી આઉટયુટ સામે યોગ્ય ગાર્ડેલ્સ (સુરક્ષા કવચ) મૂક્યા હતા કે નહીં? જો કોઈ મોડેલ પ્રિસ્ક્રિપ્શન બદલવા જેવી સીધી તબીબી ભલામણો મુક્તપણે આપતું હોય, તો તે ટેકનિકલ બેદરકારી અને ગ્રાહક સુરક્ષા કાયદા હેઠળ ગંભીર ગુનો બને છે. જ્યારે કોઈ દર્દી મુશ્કેલીમાં હોય ત્યારે તેને ક્લિનિકલ અનુભવ અને માનવીય હુકુંની જરૂર હોય છે, જે કોઈ સર્વર કે ડેટા સેન્ટર પૂરી પાડી શકતું નથી. મશીન પાસેથી જીવનરક્ષક નિર્ણયોની આશા રાખવી એ પોતાની જાતને અંધારા કૂવામાં ઢંકેલવા સમાન છે.

નાગરિકોને એ સમજાવવું પડશે કે ગુગલ સર્ચ કે AI ચેટબોટ માત્ર પ્રાથમિક સામાન્ય જ્ઞાન મેળવવા

બોજ છે. કેટલાંક રાજ્યોએ આ જ કારણોસર આ પ્રથા બંધ કરી. પશ્ચિમ બંગાળમાં વિધાનપરિષદ હતી, પરંતુ ત્યાંની સરકારે રાજકીય અને વહીવટી કારણોસર ૧૯૯૯માં વિધાનપરિષદને સત્તાવાર રીતે નાબૂદ કરી દીધી હતી. જો કે, ફરી એને પાછી લેવાની ચર્ચા શરૂ થઈ છે. તમિલનાડુમાં પણ લાંબા સમય

માટે છે, સારવાર માટે નહીં. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ દ્વારા થતા શારીરિક નુકસાન માટે સોક્કસ ઉત્તરદાયિત્વ નક્કી કરતો વૈશ્વિક કાયદો બનવો જોઈએ, જેથી કંપનીઓ યુગ્મર સેફ્ટી સાથે કોઈ બાંંધછોડ ન કરે.

ટેકનોલોજી માનવ સહાયક તરીકે વરદાનરૂપ છે, પરંતુ જ્યારે માણસ પોતાના જીવનની દોર અવ્યોરિધામના હાથમાં સોંપી દે છે ત્યારે તે અભિશાપ બની જાય છે. એપિલેપ્સી પીડિત યુવતીનું અકાળ મૃત્યુ એ સાબિત કરે છે કે સોફ્ટવેરની ક્ષતિ કો કો સુધારીને ઉકેલી શકાય છે, પરંતુ તેના કારણે ગયેલો માનવ જીવ ક્યારેય પાછો લાવી શકાતો નથી. દવા એ વિજ્ઞાન એ અને જીવન અમૃત્વ છે; તેનો નિર્ણય માત્ર અને માત્ર લાયકાત ધરાવતા તબીબના હાથમાં જ સુરક્ષિત છે

આ વિધાન પરિષદની જરૂર છે ખરી?

યુ પી અને બિહાર સહિત કેટલાંક ્રાજ્યોમાં વિધાન પરિષદ એટલે કે એમએલસીની ચૂંટણી અને એનાં પરિણામોની ચર્ચા છે. ભાજપે સારી એવી બેઠકો મેળવી, કોંગ્રેસના હાથ ખાલી રહ્યા અને સપા, રાજદએ સારો દેખાવ કર્યો વિગેરે વિગેરે પણ આ ચર્ચા કરતાં ચર્ચા એ થવી જોઈએ કે, આ વિધાન પરિષદની જરૂર છે ખરી? વિધાન પરિષદ અત્યારે જે રીતે અને જેના માટે લઘાય છે એ એના મૂળભૂત હેતુથી માર્શલો દૂર છે અને કદાચ એટલે જ કેટલાંક રાજ્યોએ આ પ્રથા ક્યારની બંધ કરી છે. એકાદ રાજ્ય એવુંય છે કે, જેણે ફરી શરૂ પણ કરી. પહેલાં તો એ જાણી લો કે, આ એમએલસીની શરૂઆત કોણે, શા માટે કરી? એની કેડીટ અંગ્રેજોને આપવી પડે એમ છે. પ્રાંતોમાં વિધાનપરિષદની સત્તાવાર પ્રથા ૧૮૭૩માં અમલમાં આવી. ૧૯૩૫ના કાયદા હેઠળ ૧૯૩૭માં ભારતના ૬ પ્રાંતોમાં પ્રથમ વખત દિગ્ગણી ધારાસભા સ્થાપવામાં આવી હતી. જેમાં ૧. બંગાળ ૨. બોમ્બે ૩. મદ્રાસ ૪. યુનાઈટેડ પ્રોવિન્સ ૫. બિહાર અને ૬. અસમ

આ પ્રથા બ્રિટિશ પાર્લામેન્ટ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી એનું કારણ એ હતું કે,અંગ્રેજોએ પ્રાંતોને ‘પ્રાંતિય સ્વાયત્તતા’ આપી હતી. તેના ભાગરૂપે ભારતના મોટા અને મહત્વના પ્રાંતોમાં વહીવટ પર

અંકુશ રાખવા અને નીતિનિર્માણ માટે બ્રિટિશ મોરેલની તર્જ પર ઉપલું ગૃહ બનાવવામાં આવ્યું હતું. આઝાદી પછી ૧૯૫૦માં ભારતીય બંધારણ અમલમાં આવ્યું ત્યારે પણ બંધારણ સભાએ આ સુવિધા ચાલુ રાખી અને રાજ્યોને પોતાની જરૂરિયાત મુજબ વિધાનપરિષદ રાખવા કે નાબુદ કરવાનો અધિકાર આપ્યો.અત્યારે પ્રથા હાલમાં ૬ રાજ્યોમાં અમલમાં છે. ઉત્તર પ્રદેશ,બિહાર,મહારાષ્ટ્ર,કર્ણાટક,આંધ્ર પ્રદેશ અને તેલંગાણા.

વિધાનપરિષદ એ રાજ્યનું ક્યારની બંધ કરી છે. એકાદ રાજ્ય એવુંય છે કે, જેણે ફરી શરૂ પણ કરી. પહેલાં તો એ જાણી લો કે, આ એમએલસીની શરૂઆત કોણે, શા માટે કરી? એની કેડીટ અંગ્રેજોને આપવી પડે એમ છે. પ્રાંતોમાં વિધાનપરિષદની સત્તાવાર પ્રથા ૧૮૭૩માં અમલમાં આવી. ૧૯૩૫ના કાયદા હેઠળ ૧૯૩૭માં ભારતના ૬ પ્રાંતોમાં પ્રથમ વખત દિગ્ગણી ધારાસભા સ્થાપવામાં આવી હતી. જેમાં ૧. બંગાળ ૨. બોમ્બે ૩. મદ્રાસ ૪. યુનાઈટેડ પ્રોવિન્સ ૫. બિહાર અને ૬. અસમ

આ પ્રથા બ્રિટિશ પાર્લામેન્ટ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી એનું કારણ એ હતું કે,અંગ્રેજોએ પ્રાંતોને ‘પ્રાંતિય સ્વાયત્તતા’ આપી હતી. તેના ભાગરૂપે ભારતના મોટા અને મહત્વના પ્રાંતોમાં વહીવટ પર

પસાર થવું પડે છે. જો વિધાનપરિષદ હોય, તો ચર્ચા અને સમીક્ષાના નામે કાયદા બનાવવાની પ્રક્રિયા ધીમી પડી જાય છે અને નીતિગત નિર્ણયો લેવામાં વિલંબ થાય છે અને મોટા ભાગે તો આ પ્રથાનો ઉપયોગ ઘણી વાર નિષ્ણાતોને લાવવાને બદલે ચૂંટણી હારી ગયેલા નેતાઓ કે પક્ષનાં વરિષ્ઠ કાર્યકરોને સત્તામાં ગોઠવવા માટે કરવામાં આવે છે.

પરિણામે મુખ્ય હેતુ હતી, તે સિદ્ધ થતો નથી. બીજું કે, કેન્દ્રમાં રાજ્યસભા પાસે ઘણી મહત્વની સત્તાઓ છે, પણ રાજ્યમાં વિધાનપરિષદ પાસે વિધાનસભા જેટલી સત્તાઓ હોતી નથી. સામાન્ય બિલને પણ તે માત્ર અમુક સમય માટે રોકી રહે છે. આપરે તો વિધાનસભાનો નિર્ણય જ આખરી ગણાય છે તેથી ઘણાં રાજ્યો તેને Toothless House માને છે.

આ જ કારણોસર તમિલનાડુ, પશ્ચિમ બંગાળ અને મધ્ય પ્રદેશ જેવાં રાજ્યોએ ભૂતકાળમાં વિધાનપરિષદ નાબૂદ કરી દીધી હતી. સંવિધાન સભામાં પણ આંબેડકરજી સહિતના નેતાઓ વચ્ચે વિધાનપરિષદની ઉપયોગિતા અંગે ભારે ચર્ચા થઈ હતી. અત્યાર સુધીના અનુભવ પરથી કહી શકાય કે જો રાજકીય ઈચ્છાશક્તિ હોય તો આ ગૃહ ખરેખર ઉત્તમ કાયદાકીય સલાહ ચલાવવું છે, પરંતુ મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં તે માત્ર એક વધારાનો

રાજકીય પડાવ અને ખર્ચાળ વ્યવસ્થા બનીને રહી ગઈ છે.

ઉત્તર પ્રદેશ વિધાનપરિષદ અને તેના સચિવાલયના સંચાલન પાછળ વાર્ષિક અંદાજે ૬૦ થી ૮૦ કરોડ રૂપિયા સીધો ખર્ચ થાય છે. તો બિહારમાં વિધાનપરિષદમાં ફૂલ ૭૫ સભ્યો છે. દરેક સભ્યને વેતન અને વિવિધ ભથ્થાં મળીને ૬૨ મહિને આશરે ૧.૬૦ લાખથી

રાજ્યોની વણઝાર
કૌશિક મહેતા
ભારતના મોટા અને મહત્વના પ્રાંતોમાં વહીવટ પર અંકુશ રાખવા અને નીતિનિર્માણ માટે બ્રિટિશ મોરેલની તર્જ પર ઉપલું ગૃહ બનાવવામાં આવ્યું હતું
વધુ સીધા ચૂકવવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત તેમને ફી આવાસ, વાહન સગવડ કે મુસાફરી ભથ્થું મળે છે અને સરકાર ૬૨ વર્ષે અંદાજે ૪૦ થી ૫૦ કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ કરે છે. આ જ કારણ છે કે ઘણાં અર્થશાસ્ત્રીઓ અને વિપક્ષી નેતાઓ એવું માને છે કે જે રાજ્યોની આર્થિક સ્થિતિ નબળી હોય અથવા જે રાજ્યો દેવા હેઠળ દબાયેલાં હોય, તેમના માટે આ પ્રકારનું બીજું ગૃહ ચલાવવું એ સરકારી તિજોરી પર એક વધારાનો બિનજરૂરી આર્થિક

કાશ્મીરમાં સરકારનું મંત્રીમંડળ વિસ્તરણ ઓમર અબ્દુલ્લા માટે બન્યું મુસીબત

સામાન્યપણે, મંત્રીમંડળનું વિસ્તરણ કે ફેરફાર શાસનમાં સ્થિરતા લાવવા, વડા પ્રધાન કે મુખ્ય પ્રધાનની પકડ મજબૂત કરવા અને નવી પ્રતિભાને તક આપવા માટે કરવામાં આવે છે. જો કે, શાસનની કટોકટી, સત્તાનાં બે કેન્દ્રો અને રાજકીય મહત્ત્વાકાંક્ષાઓને પહોંચી વળવા માટે આવી કવાયત કરવામાં આવે અને તેનું આયોજન કાળજીપૂર્વક ન થયું હોય, તો તે નુકસાનકારક સાબિત થાય છે.

આવી કવાયત સામાન્ય રીતે બધાને સંતુષ્ટ કરી શકતી નથી. કોઈ પણ ફેરફારમાં અસંતોષ વણાયેલો હોય છે. મુખ્ય વાત એ છે કે કેન્દ્રીય નેતૃત્વ ફેરફાર કરતાં પહેલાં નારાજગીના સ્તરને પારખી લે અને સંભવિત કટોકટીનો સામનો કરવા તૈયાર રહે.

જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં ઓમર અબ્દુલ્લાની આગેવાની હેઠળની નેશનલ કોન્ફરન્સ (NC) સરકારમાં લાંબા સમયથી પ્રતિષ્ઠિત ફેરફારથી એવું લાગે છે કે કાં તો તે સંપૂર્ણ આંતરવિશ્વાસ સાથે હાથ ધરાયું હશે અથવા પક્ષ પર નિયંત્રણનો અભાવ હતો. શપથવિધિ પૂર્ણ થયાની થોડી વાર પછી જ અસંતોષના અવાજો ઊઠવા લાગ્યા હતા. બે વર્ષ જૂની સરકારમાં મર્યાદિત બેઠકો માટે મોટી સંખ્યામાં દાવેદારો હોવાથી અસંતોષની અપેક્ષા હતી, પરંતુ તે એવા સ્તરે પહોંચ્યો જેની ડો. ફારૂક અબ્દુલ્લાએ પણ કલ્પના નહીં કરી હોય. કેન્દ્ર સાથેની બેવડી શાસનપ્રણાલીને કારણે જરૂરી રાહત આપવાને બદલે આ ફેરફારથી અબ્દુલ્લા પિતા-પુત્રની મુશ્કેલીઓ વધી છે. કેન્દ્રના પરિસ્થિતિ તરીકે લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર સતત તેમની નજર સમક્ષ છે. ઉપરાંત, 90 સભ્યોની વિધાનસભામાં 29 સભ્યો ધરાવતો ભાજપનો આક્રમક ધારાસભ્ય પક્ષ મુખ્ય પ્રધાનની ખુરશી પર નજર રાખીને કેન્દ્ર-એલજી જોડાણના હેતુને સમર્થન આપી રહ્યો છે.

27 ઓક્ટોબર, 2026ના રોજ

મુખ્ય પ્રધાન ઓમર અબ્દુલ્લા દ્વારા અને તેમના કહેવા મુજબ ‘વરિષ્ઠ અબ્દુલ્લાની સંપૂર્ણ પરામર્શ સાથે’ પ્રધાન કે મુખ્ય પ્રધાનની પકડ મજબૂત કરવા અને નવી પ્રતિભાને તક આપવા માટે કરવામાં આવે છે. જો કે, શાસનની કટોકટી, સત્તાનાં બે કેન્દ્રો અને રાજકીય મહત્ત્વાકાંક્ષાઓને પહોંચી વળવા માટે આવી કવાયત કરવામાં આવે અને તેનું આયોજન કાળજીપૂર્વક ન થયું હોય, તો તે નુકસાનકારક સાબિત થાય છે.

આવી કવાયત સામાન્ય રીતે બધાને સંતુષ્ટ કરી શકતી નથી. કોઈ પણ ફેરફારમાં અસંતોષ વણાયેલો હોય છે. મુખ્ય વાત એ છે કે કેન્દ્રીય નેતૃત્વ ફેરફાર કરતાં પહેલાં નારાજગીના સ્તરને પારખી લે અને સંભવિત કટોકટીનો સામનો કરવા તૈયાર રહે.

જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં ઓમર અબ્દુલ્લાની આગેવાની હેઠળની નેશનલ કોન્ફરન્સ (NC) સરકારમાં લાંબા સમયથી પ્રતિષ્ઠિત ફેરફારથી એવું લાગે છે કે કાં તો તે સંપૂર્ણ આંતરવિશ્વાસ સાથે હાથ ધરાયું હશે અથવા પક્ષ પર નિયંત્રણનો અભાવ હતો. શપથવિધિ પૂર્ણ થયાની થોડી વાર પછી જ અસંતોષના અવાજો ઊઠવા લાગ્યા હતા. બે વર્ષ જૂની સરકારમાં મર્યાદિત બેઠકો માટે મોટી સંખ્યામાં દાવેદારો હોવાથી અસંતોષની અપેક્ષા હતી, પરંતુ તે એવા સ્તરે પહોંચ્યો જેની ડો. ફારૂક અબ્દુલ્લાએ પણ કલ્પના નહીં કરી હોય. કેન્દ્ર સાથેની બેવડી શાસનપ્રણાલીને કારણે જરૂરી રાહત આપવાને બદલે આ ફેરફારથી અબ્દુલ્લા પિતા-પુત્રની મુશ્કેલીઓ વધી છે. કેન્દ્રના પરિસ્થિતિ તરીકે લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર સતત તેમની નજર સમક્ષ છે. ઉપરાંત, 90 સભ્યોની વિધાનસભામાં 29 સભ્યો ધરાવતો ભાજપનો આક્રમક ધારાસભ્ય પક્ષ મુખ્ય પ્રધાનની ખુરશી પર નજર રાખીને કેન્દ્ર-એલજી જોડાણના હેતુને સમર્થન આપી રહ્યો છે.

મહત્ત્વાકાંક્ષી નેતા ડૉ. અબ્દુલ્લાના દાવા સામે કે તેમણે રાજીનામું આપીને ચાલ્યા જવું જોઈએ, સતત જાહેરમાં સવાલો પૂછતા રહ્યા છે. 3 નવેમ્બર, 2026ના રોજ પક્ષમાંથી રાજીનામું આપવાની તેમની જાહેરાતે ફેરફારની મુશ્કેલીઓ વધારી છે. સ્પર્ધામાંથી બહાર રહી ગયેલા વરિષ્ઠ નેતાઓએ ઝડપથી પોતાનો રોષ વ્યક્ત કર્યો, જે પક્ષની ભૂતકાળની પરંપરાથી વિપરીત છે. અગતીના સ્થાપક શેખ મોહમ્મદ અબ્દુલ્લાથી લઈને તેમના પુત્ર ડૉ. ફારૂક અબ્દુલ્લાના સમય સુધી આવા ખુલ્લા અસંતોષના કિસ્સા ભાગ્યે જ જોવા મળ્યા હતા. ઓમર અબ્દુલ્લાએ પણ અગાઉ આવી સ્થિતિનો સામનો કર્યો ન હતો. ત્રણ વખત ધારાસભ્ય રહેલા

અબ્દુલ મજીદ ભટ (વારમી) પત્રકારો સામે રડી પડ્યા, જોકે તેમણે પક્ષ ન છોડવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી. સૌથી વરિષ્ઠ છ વખતના ધારાસભ્ય મુબારક ગુલે ‘ભૂતકાળમાં વારંવાર પડતા મૂકવા’ સામે તીવ્ર વિરોધ નોંધાવ્યો. તેમના સમર્થકોએ શ્રીનગર સ્થિત પક્ષના મુખ્યાલયની બહાર દેખાવો કર્યા. પરિસ્થિતિની ગંભીરતા દર્શાવે છે કે પક્ષના વડા ડૉ. અબ્દુલ્લાએ ગુલને શાંત કરવા ઉતાવળમાં પક્ષના મહાસચિવ પદની ઓફર કરી હતી. ગુલ ક્યાં સુધી જશે તેનો અંદાજ લગાવવો મુશ્કેલ છે, પરંતુ રાજકીય કારકિર્દીના અંતિમ ચરણમાં રહેલા નેતા માટે મંત્રીપદના વિકલ્પ તરીકે મહાસચિવનું પદ આકર્ષક ન પણ હોય.

રાજધાનીના અંતરંગ
અનિલ આનંદ
મંત્રીમંડળમાં ચાર નવા ચહેરાઓના સમાવેશ બાદ વરિષ્ઠ નેતાઓની નારાજગી અને ખુલ્લેઆમ વિરોધથી અબ્દુલ્લા પરિવાર સામે નવા રાજકીય પડકારો ઊભા થયા

ગુલના અસંતોષનું એક મોટું કારણ એ હોઈ શકે છે કે અન્ય વરિષ્ઠ એનસી નેતા અલી મોહમ્મદ સાગરનું સ્વાસ્થ્ય સારું ન હોવા છતાં તેમને મંત્રીમંડળમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા. તેઓ શપથ પણ મુશ્કેલીથી વાંચી શક્યા હતા. વધુમાં, સાગરના પુત્ર બાજુના મતવિસ્તારમાંથી ધારાસભ્ય છે, જ્યારે 2024ની વિધાનસભા ચૂંટણીમાં ગુલ પોતાના પુત્ર માટે ટિકિટ મેળવી શક્યા ન હતા. શ્રીનગરમાં અને નેતાઓના રાજકીય પ્રભાવક્ષેત્ર નજીક હોવાથી સાગરના સમાવેશને ગુલે સકારાત્મક રીતે લીધો ન હોય તે સ્વાભાવિક છે. કહીકતો બહાર ન આવે ત્યાં સુધી સાગર માટે કઈ બાબતે નિર્ણય લેવાયો તે જાણી શકાય નહીં, પરંતુ આ પરિસ્થિતિ ટાળી શકાય તેવી

હતી. ગુલ મોટું પગલું ભરશે એવું લાગતું નથી, પરંતુ મુસ્લિમ બહુમતી ધરાવતા જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં પ્રથમ વખત સરકાર બનાવવા પર નજર રાખી રહેલા ભાજપના રાજકીય પ્રયાસો પરિસ્થિતિને વણસાવી શકે છે. સાંસદ મેહદી પણ પક્ષના અસંતુષ્ટ તત્વો માટે રેલીનું કેન્દ્ર બનવાની દિશામાં આગળ વધી રહ્યા છે.

જમ્મુ અને કાશ્મીરના હિન્દુ બહુમતી ધરાવતા કેન્દ્રીય જમ્મુ પ્રદેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા એકમાત્ર મંત્રી, અપેક્ષા ધારાસભ્ય સતીશ શર્માને પડતા મૂકવાનો નિર્ણય પણ પ્રતિભામાં નહીં, દરેક ભારતીયના હૃદયમાં જીવંત રહેશે. બારડોલી સત્યાગ્રહમાં નારીશક્તિના સમર્થનથી ‘સરદાર’નું ખિરૂદ બેઠકો જીતીને જમ્મુને વધુ સારી સુવિધાઓ આપવાનું વચન આપ્યું હતું, પરંતુ તે દિશામાં નક્કર પરિણામો દેખાતાં નથી.

કાશ્મીર પ્રદેશે નેશનલ કોન્ફરન્સને પ્રચંડ જનાદેશ આપ્યો હતો, પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે ડૉ. અબ્દુલ્લા કે તેમના મુખ્ય પ્રધાન જમ્મુ પ્રત્યેની ફરજો ભૂલી જાય. તેઓ કેન્દ્રીય જમ્મુના પ્રતિનિધિ તરીકે યુવાન અને ગતિશીલ સતીશ શર્માને જાળવી રાખી શક્યા હોત. છેલ્લી વિધાનસભા ચૂંટણીમાં આ પ્રદેશમાં કોંગ્રેસ અને નેશનલ કોન્ફરન્સ બંને ખાતું ખોલાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યાં હતાં. નેશનલ કોન્ફરન્સના વરિષ્ઠ નેતા તરીકે ડૉ. અબ્દુલ્લાએ શર્માને ભવિષ્યના નેતા તરીકે તૈયાર કરવા બારદશંકરી ભૂમિકા ભજવવી જોઈતી હતી. જોકે, રાજકીય મજબૂરીઓ, પ્રાદેશિક દબાણ અને કાશ્મીરમાં પોતાનો આધાર જાળવી રાખવાની દોડધામને કારણે અબ્દુલ્લા પરિવાર આવી ભૂલો કરવા મજબૂર બન્યો હોય એવું લાગે છે. આશા છે કે તેઓ ભાજપની ચાલાક રણનીતિઓથી પોતાને બચાવવામાં સફળ થશે.

- આ લેખમાં પ્રગટ થયેલાં વિચારો લેખકનાં પોતાના છે.

ચર્ચાપત્ર
charchapatra@gujaratmitra.in
એશિયન પેરા ગેમ્સમાં ભારતની સિદ્ધિ
ભારત માટે આનંદની વાત છે કે રમતગમતના ક્ષેત્રમાં દેશના ખેલાડીઓ સતત નવી સિદ્ધિઓ હાંસલ કરી રહ્યા છે. એશિયાઈ ગેમ્સમાં ભારતે શાનદાર દેખાવ કરીને યોશું સ્થાન મેળવ્યું હતું. તાજેતરમાં પૂર્ણ થયેલી એશિયન પેરા ગેમ્સમાં પણ ભારતીય ખેલાડીઓએ ૧૧૧ મેડલ મેળવી દેશનું ગૌરવ વધાર્યું છે. તેમાં ૩૦ ગોલ્ડ, ૩૫ સિલ્વર અને ૪૯ બ્રોન્ઝ મેડલનો સમાવેશ થાય છે. એક સમય હતો જ્યારે ઓલિમ્પિક હોય કે એશિયાઈ ગેમ્સ, ભારતને માંડ એકાદ મેડલ મળે તો પણ આપણે ખુશ થઈ જતા. આજે પરિસ્થિતિ બદલાઈ છે. ખાસ કરીને બાળાઓ, ટીનેજરો અને યુવાન યુવતીઓએ રમતગમતના ક્ષેત્રમાં પોતાની પ્રતિભા પુરવાર કરી છે. સરકાર અને વિવિધ સંસ્થાઓ તરફથી મળતી તાલીમ, પ્રોત્સાહન અને સાધનોને કારણે ખેલાડીઓ આગળ વધી રહ્યા છે. આદિવાસી યુવતીઓ પણ તરંદાજ અને ભાલાફંદ જેવી રમતોમાં પોતાની કુશળતા બતાવી રહી છે. એક સમયે ચીન, જાપાન અને કોરિયા રમતગમતમાં અગ્રેસર ગણાતાં હતાં, પરંતુ હવે ભારત પણ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે પોતાની ઓળખ સ્થાપત બનાવી રહ્યું છે. યોશું જમાન મેળવવું એ પણ મોટી સિદ્ધિ છે. ખેલાડીઓમાં પ્રતિભા અને મહેનતની કમી નથી, જરૂર છે તેમને યોગ્ય તાલીમ, સાધનો અને સતત પ્રોત્સાહન આપવાની. આ સુવિધાઓ મળે તો ભારતીય ખેલાડીઓ આંતરરાષ્ટ્રીય મંચ પર દેશનું નામ વધુ રોશન કરી શકે છે.
સુરત - નેહા શાહ
શું સરદારની એકતા ભુંસાઈ જશે?
ગુર્જરભૂમિના પનોતા પુત્ર અને લોખંડી પુરૂષ સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની ૧૫૧મી જન્મજયંતી નિમિત્તે ૩૧ ઓક્ટોબરે દેશ રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ ઉજવશે. પરંતુ સવાલ એ છે કે આપણે સરદારના વિચારોને સાચા અર્થમાં જીવી રહ્યા છીએ કે પછી માત્ર દેખાડો કરી રહ્યા છીએ? એક તરફ ૧૮૨ મીટર ઊંચી સરદારની પ્રતિમા સામે એકતાના સોગંદ લેવાય છે, તો બીજી તરફ ચૂંટણી સમયે જાતિ, ધર્મ અને પ્રદેશના નામે સમાજમાં ભાગલા પડાવાય છે. સરદારે રજવાડાંઓને જોડીને અખંડ ભારતનું નિર્માણ કર્યું હતું, જ્યારે આજનું સ્વાર્થલક્ષી રાજકારણ મતભેદ માટે સમાજને વહેંચી રહ્યું છે. પ્રતિમા ઊંચી કરવાથી વિચારો ઊંચા નથી થતા, એ માટે રાજકીય ઈમાનદારી જરૂરી છે. સરદારના નામે ગૌરવની વાતો થાય છે, પરંતુ મોટેરા સ્ટેડિયમમાં નામકરણ બદલાવું ત્યારે સવાલો પણ ઊભા થયા હતા. સોશિયલ મીડિયા પર નફરત ફેલાતી હોય ત્યારે માત્ર એક દિવસ ‘રન ફોર યુનિટી’માં દોડવાથી એકતા સ્થપાતી નથી. સરદારને સાચી શ્રદ્ધાંજલિ આપવી હોય તો નફરતની દીવાલો તોડીને પ્રતિમાને જોડી દરેક તુકારના દિલ જોડવાં પડશે. સરદારનું આખંડ ભારતનું સ્વ